

Latvijas Republikas Senāts

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2026.gada 18.martā

[1] Senātā saņemta pieteicējas – SIA „Zeninvest” – kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 28.novembra spriedumu, ar kuru noraidīts pieteikums par pienākuma uzlikšanu Dabas aizsardzības pārvaldei (turpmāk – pārvalde) izdot atļauju nozāģēta aizsargājamā parastā ozola novākšanai nekustamajā īpašumā /Adrese A/, un ziņu par šo koku dzēšanu no dabas datu pārvaldības sistēmas „Ozols”.

Apgabaltiesa pievienojās rajona tiesas sprieduma motivācijai un secināja, ka likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (turpmāk – Aizsargājamo teritoriju likums) un Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk – Aizsargājamo teritoriju noteikumi) neparedz, ka aizsargājams būtu tikai augtspējīgs koks. Konkrētajā gadījumā nozāģētā dižkoka vērtība nav zudusi arī pēc tā nozāģēšanas (tā stumbrā ir konstatētas īpaši aizsargājamu sugu – spožās skudras un kausveida pleirostiktas – dzīvotnes), kas saskaņā ar Aizsargājamo teritoriju noteikumu 46.2.apakšpunktu ir pamats aizliegumam pārvietot aizsargājamo koku.

[2] Pieteicēja kasācijas sūdzībā ir norādījusi, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi Aizsargājamo teritoriju noteikumu 38.2.apakšpunktu, atzīstot, ka nozāģētais ozols ir aizsargājams koks. No šīs tiesību normas kopsakarā ar citām tiesību normām izrietot, ka dižkoka obligāta pazīme ir dzīvotspēja un konkrēti platuma un augstuma parametri. Savukārt Aizsargājamo teritoriju likuma 6.panta pirmajā daļā ietvertais palīgteikums „kam ir zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība” attiecoties tikai uz šajā tiesību normā minētajiem „citiem dabas retumiem”, nevis aizsargājamiem kokiem.

Senatoru kolēģija atzīst, ka apgabaltiesa ir pareizi interpretējusi minētās tiesību normas, savukārt šis kasācijas sūdzības arguments ir nepamatots. No Aizsargājamo teritoriju noteikumu 38.2.apakšpunkta, pat iztulkojot to sašaurināti, nevar secināt, ka aizsargājami var būt tikai augtspējīgi koki. Tāpat šādu secinājumu nevar izdarīt no citām pieteicējas norādītajām tiesību normām.

Pieteicēja arī kļūdās, uzskatot, ka Aizsargājamo teritoriju likuma 6.panta pirmajā daļā ietvertajā palīgteikumā minētā zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība ir raksturīga tikai „citiem dabas retumiem”. Šāda vērtība ir raksturīga visiem dabas pieminekļiem, kas uzskaitīti Aizsargājamo teritoriju likuma 6.panta pirmajā daļā. Aizsargājamo teritoriju likuma 2.panta otrajā daļā ir noteikts, ka aizsargājamās dabas teritorijas (tostarp dabas pieminekļi) tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību, nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību, kā arī saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un

audzināšanai nozīmīgas teritorijas. Augstākās Padomes sēdē, skaidrojot likumprojekta mērķi, deputāte /Persona A/ norādīja, ka „Latvijas valstī īpaši aizsargājamo dabas objektu tiesiskajai aizsardzībai ir ļoti sena vēsture. Neskatoties uz kariem un tautsaimniecības vētraiņo attīstību, mēs šodien esam spējusi saglabāt teritorijas ar estētisku, kultūrvēsturisku un zinātnisku vērtību. [...] Sakarā ar zemes reformu gan laukos, gan pilsētās ir nepieciešams jauns likums, kas noteiktu šo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tiesisko statusu dabas resursu privatizācijas apstākļos” (*Latvijas Republikas Augstākās padomes 1993.gada 12.janvāra sēdes stenogramma*). Līdz ar to, interpretējot Aizsargājamo teritoriju likuma 6.panta pirmo daļu kopsakarā ar šā likuma mērķi, neiztur kritiku arguments, ka likumdevējs ir izvēlējis atzīt aizsargājamās koku par aizsargājamām dabas teritorijām, pamatojoties tikai uz formāliem parametriem (dzīvotspēja, platums un augstums) un neņemot vērā šo koku vērtību. Savukārt Aizsargājamo teritoriju noteikumi nav interpretējami atrauti no šā likuma mērķa.

Šādu Aizsargājamo teritoriju likuma 6.panta pirmās daļas interpretāciju apstiprina arī šīs tiesību normas sākotnējā redakcija, kurā likumdevējs sasaistījis dabas veidojumus ar prasību, ka tiem ir jābūt zinātniskai, kultūrvēsturiskai, estētiskai vai ekoloģiskai vērtībai, lai tos varētu atzīt par dabas pieminekļiem. Savukārt labākai dabas veidojumu izpratnei tiesību normā lietots atvērts piemērveida uzskaitījums – koki, alas, avoti, gravas, klintis, ūdenskritumi, akmeņi un citi dabas retumi. Līdz ar to ne katrs šajā uzskaitījumā ietvertais dabas veidojums būtu atzīstams par dabas pieminekli, ja tam nebūtu attiecīgas vērtības. Lai gan šobrīd šajā tiesību normā ir ietverts precizēts dabas veidojumu uzskaitījums, nav mainījies tiesību normas mērķis aizsargāt tieši tos dabas veidojumus, kuriem ir zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība. Tiesa spriedumā ir sniegusi izsmēlošu izvērtējumu šim aspektam un pamatoti secinājusi, ka nozāģētajam dižkokam joprojām piemīt šāda vērtība (*pārsūdzētā sprieduma 4.4., 4.5., 9., 15. un 16.punkts*).

Senatoru kolēģija secina, ka šis kasācijas sūdzības arguments nerada šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu.

[3] Pieteicējas ieskatā tiesa ir nepareizi interpretējusi un nepamatoti piemērojusi Aizsargājamo teritoriju noteikumu 46.2.apakšpunktu. Šī tiesību norma neattiecoties uz situācijām, kad jālemj par jau bojā gājuša koka pārvietošanu. Pieteicējas ieskatā šajā normā ietvertais jēdziens „novākt” vien paskaidro vārdu „nocirst”. No Aizsargājamo teritoriju noteikumu grozījumu anotācijas izrietot, ka šīs tiesību normas mērķis bija risināt jautājumus par augošu dižkoku nociršanu un novākšanu, kad tas nepieciešams dažādas valsts vai reģionālās nozīmes infrastruktūras būvniecībai. Šī tiesību norma esot jāinterpretē, izmantojot arī teleoloģisko metodi, un šīs neskaidrās tiesību normas ietvaros esot jāveicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzība atbilstoši privātpersonas tiesību ievērošanas principam (*in dubio pro civis*).

Senatoru kolēģija atzīst, ka apgabaltiesa ir pareizi interpretējusi Aizsargājamo teritoriju noteikumu 46.2.apakšpunktu (*pārsūdzētā sprieduma 4.4., 9. un 13.punkts*).

Senatoru kolēģija piekrīt pieteicējai, ka no Aizsargājamo teritoriju noteikumu 2023.gada 27.jūnija grozījumu anotācijas izriet, ka šo noteikumu 46.punkta grozīšanas galvenais mērķis bija noteikt pamatotus izņēmuma gadījumus, kuros pieļaujama aizsargājamo koku nociršana (novākšana), arī kad tas ir nepieciešams dažādas valsts nozīmes infrastruktūras būvniecībai (*Ministru kabineta noteikumu projekta Nr. 22-TA-3576 anotācija*). Vienlaikus Senāts ir atzinis, ka normatīvā akta projekta anotācija kā tiesību palīgavots var tikt izmantots normatīvajā aktā ietvertas tiesību normas jēgas un mērķa noskaidrošanā, bet tikai tiktāl, ciktāl anotācijā ietvertie apsvērumi un ieceres atspoguļotas pieņemtā normatīvā akta tekstā (*Senāta 2024.gada 27.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-335/2024, ECLI:LV:AT:2024:0227.A420214322.9.S, 8.punkts*). Aizsargājamo teritoriju noteikumu 46.punktā ir ietverti trīs gadījumi, kuros ir atļauts nocirst, novākt vai pārstādīt aizsargājamo koku, savukārt anotācijā izklāstītais mērķis pamatā attiecas tikai uz vienu no šiem gadījumiem (46.3.apakšpunktu). Līdz ar to anotācija pati par sevi konkrētajā gadījumā nav pietiekams pamats izdarīt tiesību normas tekstam pretējus secinājumus par šo noteikumu 46.2.apakšpunkta mērķi.

Senatoru kolēģija arī nepiekrīt pieteicējai, ka šī tiesību norma būtu jāinterpretē pieteicējai par labu, pamatojoties uz privātpersonas tiesību ievērošanas principu. Senāta judikatūrā ir atzīts princips *in dubio pro natura* (šaubas par labu vides aizsardzībai). Attiecīgi – lai atsvērtu vides aizsardzības interesi, ekonomiskajām un sociālajām interesēm attiecībā uz konkrētas teritorijas izmantošanu ir jābūt nozīmīgām, šaubu gadījumā nosveroties par labu vides aizsardzībai (*Senāta 2022.gada 20.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-212/2022,*

[ECLI:LV:AT:2022:1220.A420220618.10.S](#), 13.punkts). Ņemot vērā šīs lietas apstākļus, kurus tiesa jau ir vispusīgi izvērtējusi, principam *in dubio pro natura* konkrētajā gadījumā ir piešķirams lielāks svars nekā privātpersonas tiesību ievērošanas principam. Senatoru kolēģija pievienojas tiesas izteiktajai atziņai – nav pieļaujams, ka gadījumā, kad ļaunprātīgas rīcības vai nolaidības rezultātā ir ticis pretlikumīgi nocirsts dižkoks, šajā vietā papildus tam tiktu iznīcināta vēl arī īpaši aizsargājama suga, vairojot dabai nodarīto kaitējumu (*pārsūdzētā sprieduma 4.9. un 9.punkts*).

Līdz ar to šie kasācijas sūdzības argumenti ir noraidāmi.

[4] Kasācijas sūdzībā ir norādīts, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 249.pantu. Pieteicēja esot arī vēlējusies, lai pārvaldei tiktu uzlikts pienākums precizēt aizsargājamās teritorijas robežas. Apgabaltiesa esot atzinusi, ka rajona tiesa pamatoti neesot precizējusi pieteikuma priekšmetu, jo pieteicēja nebija pieteikusi šādu prasījumu pieteikumā. Šāda tiesas rīcība esot pretrunā ar objektīvās izmeklēšanas principu. Turklāt pārvaldes bezdarbība šīs situācijas risināšanā pārkāpjot labas pārvaldības principu un privātpersonas tiesību ievērošanas principu.

Senatoru kolēģija konstatē, ka pieteicēja ir nepareizi izpratusi apgabaltiesas argumentāciju. Apgabaltiesa norādīja, ka rajona tiesa pamatoti neprecizēja pieteikuma priekšmetu, jo jaunais pieteicējas prasījums bija pretrunā ar sākotnējo pieteikuma priekšmetu, ņemot vērā, ka pieteicēja citstarp bija vērsusies tiesā ar prasījumu par ziņu par nozāģēto koku dzēšanu dabas datu pārvaldības sistēmā (*pārsūdzētā sprieduma 10.punkts*). Senatoru kolēģija atzīst, ka tiesai nebija pamata pieteikuma priekšmetā ielasīt arī aizsargājamās teritorijas robežu precizēšanu, ja pieteicēja prasīja, lai ziņas par šo teritoriju tiktu pilnībā dzēstas.

Senatoru kolēģija nevērtēs pieteicējas argumentus par pārvaldes rīcību, jo kasācijas tiesvedības ietvaros tiek pārbaudīts apelācijas instances tiesas sprieduma, nevis iestādes rīcības tiesiskums.

Līdz ar to šie kasācijas sūdzības argumenti nerada šaubas par pārsūdzētā sprieduma pareizību.

[5] Pieteicēja uzskata, ka tiesa ir nepareizi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, tostarp liecinieka /Persona B/ sniegtās liecības, un nepietiekami motivējusi spriedumu. Tādējādi tiesa esot pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu un 251.panta piekto daļu. Tāpat tiesa esot pārkāpusi samērīguma principu, nepareizi vērtējot sabiedrības ieguvumu iepretim pieteicējas tiesību ierobežojumam.

Senatoru kolēģija konstatē, ka šie argumenti attiecas uz lietas faktisko apstākļu un lietā esošo pierādījumu novērtēšanu. Kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu un pierādījumu pārvērtēšana, un senatoru kolēģija nesaskata acīmredzamas kļūdas tiesas vērtējumā. Pieteicējas subjektīva nepieņemšana tiesas secinājumiem un atšķirīgs viedoklis par lietderīgāko un saprātīgāko risinājumu nav pamats ierosināt kasācijas tiesvedību.

[6] Rezumējot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka pieteicējas kasācijas sūdzībā norādītie apsvērumi nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Izskatāmajai lietai arī nav nozīmes judikatūras veidošanā. Tas ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

[7] Senatoru kolēģija konstatē, ka pieteicēja 2025.gada 20.maijā Senātā iesniegusi papildu paskaidrojumus, kuriem pielikumā kā pierādījumi pievienoti vairāki dokumenti.

Šie paskaidrojumi satur jaunu argumentāciju, tāpēc tie ir uzskatāmi par kasācijas sūdzības papildinājumiem. Administratīvā procesa likuma normas nepieļauj kasācijas sūdzības papildinājumu iesniegšanu pēc šā likuma 329.panta pirmajā daļā kasācijas sūdzības iesniegšanai noteiktā termiņa beigām, tāpēc šie paskaidrojumi nav

pievienojami lietai. Ņemot vērā, ka paskaidrojumus ir atsakāms pieņemt un pierādījumu vērtēšana neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, ir atsakāms pieņemt arī paskaidrojumiem pievienotos dokumentus.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 114.¹panta otrajai daļai dokumentus, kas tiesā iesniegti elektroniski, iesniedzējam neatdod.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.¹panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA „Zeninvest” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 28.novembra spriedumu;

atteikt pieņemt šā lēmuma 7.punktā norādītos dokumentus.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators J. Pleps Senatore L. Konošonoka Senatore R. Vīduša